

Monsinjoram JĀNIM VELKMEM aprit 120

Šogad decembrī aprit 120 gadi, kopš dzimis monsinjors Jānis Velkme, garīdznieks un pazīstams saimnieciskais darbinieks, tautas atmodas veicinātājs Latgalē, ievērojams kooperācijas un lauksaimniecības veicinātājs, Latvijas apvienošanas veicinātājs pirmās brīvvalsts tapšanas laikā.

(Turpinājums 4. lpp.)

J. Velkme jaunībā.

Monsinjoram JĀNIM VELKMEM aprit 120

VELKME Jānis Augusta d., *Cub. S.S.*

Dzimis 1876. gada 15. decembrī (pēc vecā stila 2. decembrī) Stirnienes pagastā. Latvietis. Mācījās Pēterpils Garīgajā seminārā (1897—1902). Ordinēja arhibīskaps Klotovskis Pēterpilī 1902. gada 22. martā.

Ir strādājis:

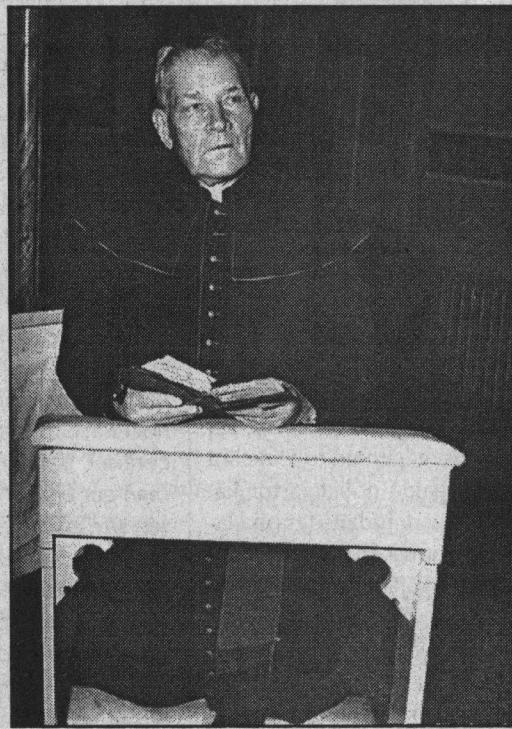
1913. g. 1. XII—1920. g. 29. IX bija Aglonas draudzes prāvests un dekanāta dekāns; 1920. g. 29. IX—1928. g. 22. XII — Rēzeknes draudzes prāvests un dekanāta dekāns; 1928. g. 22. XII—1933. g. V — Ilūkstes draudzes prāvests un dekanāta dekāns; 1933. g. VI—1938. g. IX — Liepājas draudzes prāvests un dekanāta dekāns; 1938. g. IX—1944. g. bija Kuldīgas draudzes prāvests un dekanāta dekāns, apkalpoja Zantes draudzi.

Kara vētras 1944. gadā priesteri Velkmi aizdzina trimdā uz Vāciju. Šajā laikā priesteris Velkme visu laiku aprūpē latviešu un igauņu bēgļu nometnes britu zonā. Tā viņš pavada sešus gadus.

1951. gada aprīlī priesteris Velkme ierodas ASV. Pēc ierašanās ASV monsijors J. Velkme dzīvo Ilionisas štatā Tulonā. Kopš 1951. gada 15. aprīļa viņš strādā Tomasborā.

Miris 1962. gada 4. martā.

(No bīskapa Jāņa Cakula grāmatas "Latvijas Romas katoļu priesteri. 1918—1995. Uzziņas". Rīgas metropolijas kūrīja, 1996.)

J. Velkme Amerikā.

brīvvalsts idejai neticēja un darbojās tai pretī.

Piemērs vispirms varētu būt 1905. gada revolūcija. Kad pārējā latviešu tautas daļā izveidojās tā sauktie 'laidaru dedzinātāju' vai 'zosulu' — kā toreiz sauca revolucionārus — kustība, Latgalē no tiem norobežojās. Latgalē revolucionāru kustība bija tikai tik daudz populāra, cik to tur izraisīja vidzemnieki. Revolucionāro kustību Latgalē uzkurināja cauri ejošie vidzemnieki. Bet kā viņiem veicās ar revolucionārās kustības izraisīšanu Latgalē, — par to lai liecina piemēri no Ātašienes un Rudzātiem. Kad no Ļaudonas iebruka bruņotu vīru banda, lai dedzinātu Ātašienes muižu, mūsu cilvēki bija pret to un negribēja tādu varmācību pieļaut. Tad apbruņotie vidzemnieki mūsējiem piedraudēja neko neglābt, un re-

LATGALES PRIESTERIS,
TAUTAS ATMODAS
DARBINIEKS, ZEMKOPĪBAS
CĒLĀJS, PATRIOTS, KAS
VELTĪJA SAVU DZĪVI
DIEVAM, CĪŅAI UN DARBAM,
CEĻOT BRĪVU, NEATKARĪGU,
VIENOTU LATVIJU UN TĀS
LABKLĀJĪBU.

DEKĀNA PRELĀTA
JĀŅA VELKMES

DZĪVES STĀSTS
1876—1962

Tieši pirms gada trimdas tautietis Antons Zalāns šakārtojis un izdevis monsijora Jāņa Velkmes atmiņu grāmatu. Velkmes grāmatā neatkārtojamā veidā, vairāk balstoties personiskajā pieredzē, aprakstīts atmodas laiks Latgalē, Latvijas veidošanās un arī brīvības pazaudēšana.

Grāmatu sakārtojis un izdevis Antons Zalāns un rediģējus Antonija Millere, baltu filoloģe. (Grāmata dabūjama pie A. Zalāna, 12 North Grace St., North Aurora, IL. 60542. Cena \$20.00, ar piesūtišanu \$23.00)

Dekāns Jānis Velkme dažu Liepājas draudzes locekļu vidū.

Publicējam fragmentus no 1954. gada "Dzeives"

14. numurā ievietotā Msgr. J. Velkmes raksta

PA ATMIŅU PĒDĀM

Lai gan jau ieejam divdesmitā gadu simtņa otrajā pusē, tomēr gadsimta sākums mums šķiet tikai rīta cēliens. Atskatoties uz šo rīta cēlienu, kurš tik bagāts notikumiem un mūsu tautai tik nozīmīgs, gribu pakavēties atmiņās pie mūsu valsts tapšanas priekšvēstures. Lāgu lāgiem ir rakstīts par šo periodu, arī par Rēzeknes kongresu, bet nevienā rakstā vēl nesmu atradis apskatu par kongresa priekšvēsturi. Līdz ar to arī nav pietiekami apgaismota Latgales loma valsts tapšanā. Kaut isumā paskatīsimies, kāda bija Latgales stāja 20. gs. sākumā. Latgales stāja bija konservatīva un pozitīva jau ilgi pirms mūsu valsts tapšanas, un tāda tā palika visā valsts pastāvēšanas laikā. Tautas apvienošanas doma pieņēmas spēkā, un Latgalē tā bija stiprāka kā pā-

Sabiedriskie darbinieki Rēzeknē divdesmitajos gados. Priekšplānā centrā — bīskaps Jāzeps Rancāns. No viņa pa kreisi — dekāns Jānis Velkme, aiz dekāna — viņa brālis Antons Velkme. Otrajā rindā centrā — dekāns Ādams Vizulis. Attēli ņemti no Antona Zalāna sakārtotās monsijora Jāņa Velkmes atmiņu grāmatas.

rējos novados. Latvijas brīvvalsts idejai Latgalē bija viengabalaināks pamats nekā citur, jo Lat-

galē nebija tās politisko un saimniecisko teoriju diferences, kura latviešu sabiedrību bija

sašķēlusi šā gadsimta sākumā un novedusi pie galēji labējā un galēji kreisā spārna, kuri abi

volucionāri, nostājušies sardzē, nodedzināja muižas laidarus ar visiem lopiem. Pēc tam viņi pa mežu devās uz Rudzātiem. Lai sapulcinātu ļaudis, revolucionāri aizdedzināja mežziņa māju un gaidīja rezultātus. Atskrejā ļaudis no Būmaņiem, Lāčupes, Vidiem, Lūziniekiem, Nīcgales un Mālkalnes un iebrucējus vārda tiešā nozīmē padzina ar mietiem. Uz revolucionāru aicinājumu dedzināt muižas rudzātīši atbildēja: "Atnāks laiks, un mēs paši kārtosim savu dzīvi, tās mājas mēs izmantosim, bet ne dedzināsim..."

1906. gada janvārī Rēzeknē notika garīdznieku kongress, kurā piedalījās 45 garīdznieki. Tur tika izlemts gatavot ceļu Latgales pievienošanai Vidzemes guberņai. Tālāk šī doma turpināja attīstīties caur biedrībām un kooperatīviem.